

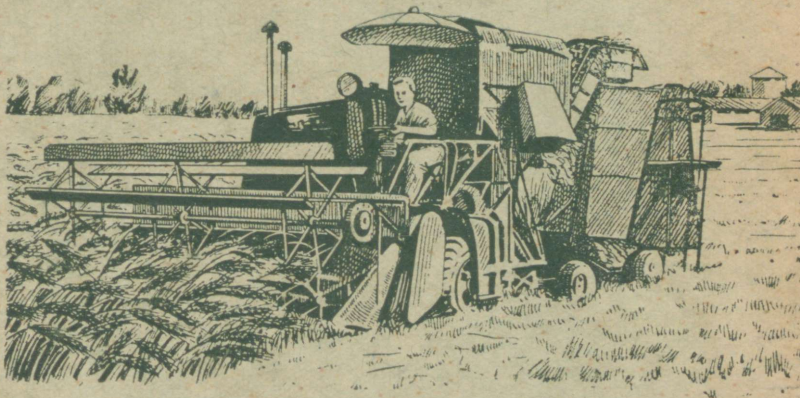
A-19425 II

PÕLLUMAJANDUSE EESRINDLASTE TÖÖKOGEMUSI

A. ROSENBERG

MEIE KOGEMUSI SUHKRUPEEDI KASVATAMISEL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1952

2/19496

A-99425 II

PÕLLUMAJANDUSE EESRINDLASTE TÖÖKOGEMUSI

A. ROSENBERG,
TARTU OBLASTI VALGA RAJOOINI BOLŠEVIKU KOLHOOSI ESIMEES

MEIE KOGEMUSI
SUHKRUPEEDI
KASVATAMISEL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1952

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

19486

ÜHISMAJAND SANNUB TÕUSUTEED

Pärast seda, kui kolm Valga rajooni väikest kolhoosi, Eesti Bolševiku, Juuni Võidu ja Sotsialismi Võidu kolhoos, otsustasid oma ühinemiskoosolekul 29. oktoobril 1950. aastal liituda üheks Bolševiku kolhoosiks, on ühismajandi areng läinud pidevat tõusuteed. Selle esimese liitumise järel hõlmas Bolševiku kolhoos 3650 hektaari suuruse pindala, millest oli põllumaad 1635 hektaari. 1952. aasta kevadel suurenes ühismajand veelgi, kuna temaga liitus ka Tee Võidule kolhoos. Praegu on Bolševiku kolhoosil kasutada ligemale 5000 hektaari suurune maa-ala. Põllumaa pindala suurenes seejuures 2300 hektaarini.

Sellises sotsialistlikus suurmajandis on sihikindla kollektiivse tööga võimalik lähemate aastate jooksul välja arendada kõik vajalikud tootmisharud, ehitada kolhoosi keskus ning laiaulatusliku mehhaniseerimisega kergendada kolhoosnike tööd.

Juba esimesel suure majandi tegevusaastal omandas ühise töö kindla ilme. Endise seitsme brigaadi asemel on tänava kolhoosi maakasutus jagatud neljale põllundusbrigaadile. Iga tägevdatud brigaad omab küllaldase arvu inimesi. Suurte elujõuliste põllundusbrigaadide loomisega avanes kolhooside ühinemisel võimalus hobuste ja põllutöömasinate otstarbeka- maks jaotamiseks ning kasutamiseks.

1952. aastal alustasime kindlate põllukülvikordade sisseseadmist. Selleks planeerisime juba 1951. aasta kevadkülvil kultuurid suurematesse massiividesse. Külvikordade sisseseadmisel lähtume täiel määral akadeemik V. R. Viljamsi poolt välja töötatud maaviljeluse heinaväljasüsteemist. See süsteem omistab põllu-külvikorras väga suure osatähtsuse mitmeaastasele põldheinale. Varemil aastail oli mitmeaastane põldhein siit-

kandi talupidajail teisejärgulise tähtsusega kultuuriks. Mitmeaastase põldheina nii väikese osatähtsuse juures ei saa aga õigetest külvikordadest juttugi olla. Ka selle puuduse kõrvaldamisega ei ole me viivitanud. 1951. aasta kevadel külvasime mitmeaastase põldheina seemet kokku 217 ha suurusele pindalale (võrdluseks olgu öeldud, et 1951. aasta suvel koristasime mitmeaastast põldheina ainult 175 ha^o suuruselt pindalalt). Käesoleval aastal varusime ristiku ja timuti seemet 270 hektaari suuruse põllu seemendamiseks. Niisuguse ulatusliku heinaseemne külviga laiendame põldheina kasvupindala kahe aastaga vajaliku ulatuseni.

1951. aastal ei olnud külvikorrad veel välja kujundatud. Seniste väikeste põldude ühendamine suuremateks põllumassivideks ja mitmeaastase põldheina külvipindala laiendamine on esimesteks sammudeks ühinenud Bolševiku kolhoosis nõuete kohaste külvikordade sisseseadmisel, vastavalt maaviljeluse heinaväljasüsteemile.

Ka mullaviljakuse parandamisele pöörame senisest suuremat tähelepanu. Muldade lupjamise, põldude väetamise turbamullaga ja turbasõnniku kompostiga, õigete mullaharimisvõtete kasutamise ning kindlate külvikordade sisseseadmisega tahame lähemate aastate jooksul tunduvalt tõsta põldheina ja teiste kultuuride saake.

1952. aastal lupjame happelisi muldasid juba 176 hektaari ulatuses.

Muldade lupjamise ja mitmeaastase põldheina osatähtsuse suurendamisega kaasas käiv mullaviljakuse tõus on aluseks ka suhkruppeedisaakide suurenemisele. Suuremad suhkruppeedi ja teiste põllukultuuride saagid aga tagavad ühismajandile täiendavaid sissetulekuid ning aitavad pidevalt kolhoosi jõukust tõsta.

Põldheina kasvatamisele paneme suurt rõhku kahel põhjusel. Ühe põhjusena on juba märgitud õigete külvikordade sisseseadmise vajadus. Teisest küljest aga tingib põldheina pindala laiendamist ja heinasaakide tõstmist kiirelt arenev ühiskari. Kuna loomakasvatus on meie kollektiivse majapidamise põhi-tootmisharuks ning annab praegu suurema osa (kuni 60%) rahalisest sissetulekust, siis oleme tootmisplaanide koostamisel rangelt silmas pidanud ühiskarjale küllaldase mitmekülge söödabaasi loomist.

Väga avarad võimalused on meil söödabaasi laiendamiseks looduslike rohumaade pealt- ja põhilise parandamise teel. Esi- algse arvestuse järgi on Bolševiku kolhoosil üle 1000 hektaari suurusel looduslikul heinamaal võimalik põhilise ja pealtpa- randamisega tõsta heinasaake kahe- ja isegi kolmekordseks, millise tööga oleme ka alustanud.

Bolševiku kolhoosi esimees A. Rosenberg (vasakul) ja Keeni traktori- jaama agronoom V. Kesamaa kontrollivad ristikupõllul taimede arengut.

1951. aasta kevadel pealtväetamise küll ainult 25 hektaari ulatuses rohumaad, kuid seegi võrdlemisi väike katse andis häid tagajärgi. Sama aasta sügisel aga kündsime Keeni traktori jaama abiga 52 hektaari seni kasutamatult seisnud maad. See uus kultuuripind läheb pärast mõneaastast põllu- kultuuride all olekut karjakopli- ja väärtusliku rohukama- raga niitude rajamiseks. 1952. aastal puhastame võsast 50 ha

rohumaad ja viime läbi mitmeid teisi looduslike rohumaade pealtparandamise töid.

Uudusena katsetasime 1951. aastal haljasrukki kasvata- mist kevadiseks karjasöödaks ja söödakapsa kasvatamist hal- jassöödaperioodi pikendamiseks hilissügisel. Need uued sööda- kultuurid leidsid algul kolhoosnike poolt kahesugust vastu- võttu. Eriti haljasrukist peeti asjatuks maa ja seemne rais- kamiseks. Suvise haljaskonveieri sisseseadmise tulemused aga rääkisid ise enda eest ning lähemal aastail omab nii haljasrukis kui ka söödakapsas meie kolhoosi külviplaanis kõr- vuti silokultuuride ja söödajuurviljadega tähtsa koha.

Teades loomakasvatuse suurt tähtsust kogu kolhoosi edasi- sel majanduslikul kindlustamisel, on loomakasvatusefar- mide töötajad suhtunud ühiskarja suurendamisse täie tõsidu- sega. Sellest räägib kas või 1951. a. töö kokkuvõte. Nii oli 1. jaanuariks 1952. a. plaanilise 470 veise asemel ühislaudas 489 veist (neist 211 lehma), plaanilise 196 sea asemel 200 siga, 170 lamba asemel 198 lammast ning plaanis ette näh- tud 1800 kodulinnu asemel 1810 kodulindu.

Ka hobusekasvatuse plaan ületati 3 hobuse võrra. 1951. aasta lõpuks oli ühistallides 279 hobust. Tulevikus ongi ma- jandi üheks tuluallikaks tõuhobuste müük. 1951. aastal paa- ritati meil 100 mära, kusjuures 52 neist on tori tõugu. Samal aastal sai kolhoos ka esimese sissetuleku noorhobuste müügist. Tõuhobuste tõuliste omaduste parandamiseks ostis kolhoos I klassi tori tõutäku.

Veisekasvatases on karja koosseisu parandamiseks eralda- tud tõutuunik, kuhu on esialgu koondatud 20 eesti punast tõugu lehma. Karja toodanguvõime suurendamisele tulevikus mõtleavad meie lüpsjad-karjatalitajad ja noorkarjakasvatajad juba noorloomade söötmisel ja hooldamisel. Meie eesrindlased on õppinud loomakasvatajate-miitsuurilaste kogemustest ning panevad aluse kolhoosi tulevasele kõrgetoodangulisele karjale vasikate tugeva söötmise ja nõuetekohase hooldami- sega juba nende esimesest elupäevast alates.

Lüpsilehmade tugeva söötmisega tõusis keskmine piimato- dang lehma kohta 1951. aastaks, võrreldes esimese kolhoosi- aastaga, ligemale kahekordseks.

Kolhoosi loomakasvatajaile on oma majandi tugev sööda- baas üheks põhiliseks abinõuks ühiskarja arvilisel suurenda-

misel ja produktiivsuse tõstmisel. Siinjuures aga ei tohi unustada, et hea söödabaas pole ainukeseks eeltingimuseks produktiivse loomakasvatuse hoogsaks edasiarendamiseks. Väga suurt rõhku oleme pannud ka loomade pidamistingimuste parandamisele. Oleme endisi talulautu ümber ehitanud suurmapajapidamise nõuetele vastavaiks. Lautade juures on korrastatud söötade ettevalmistamise ruumid.

1951. a. sügisel valmis nõuetekohane sigala 120 seale, ühes selle juurde kuuluva söödaköögiga. Üks suuremaid ümberehitusi, mis 1951. aastal ekspluatatsiooni võeti, on kanala, mis mahutab 1240 kodulindu.

Nõuetekohaste loomakasvatushoonete kasutuselevõtmisega on töö kolhoosi karjafarmides muutunud palju tootlikumaks, on vähenenud söötade kadu ning tõusnud ühiskarja ja kodulindude produktiivsus. 1952. aastal valmib kolm uut ehitust: laut 80 veisele, tall 32 hobusele ja kanala 1000 kanale.

Lüpsjate-karjatalitajate ja karjameeste töö kergendamiseks on kolhoosi juhatus otsinud mitmesuguseid teid. Seitsmesse veiselauta juhitakse vesi torustiku kaudu, mis annab suurt tööjõu kokkuhoidu. 30% lüpsikarja lautadest on varustatud automaatjootjatega. Kuna nendes lautades on loomadele joomiseks vesi alati kättesaadav, siis on vesivarustuse sisseseadmine avaldanud silmanähtavaid tulemusi ka piimatoodangu suurenemisele. Söötade väärtuse tõstmiseks on Bolševiku kolhoosis kasutusele võetud põhu kiirsilo valmistamine.

Tallimeeste töö kergendamiseks toimub vee juhtimine tallidesse torustiku kaudu. Söödavilja peenestamine produktiivloomadele ja hobustele toimub kolhoosi omas universaalveskis.

☆

Bolševiku kolhoosi majandusliku jõukuse kasv ja kolhoosnikute heaolu edasine parandamine sõltub suurel määral tööde laialdasest mehhaniseerimisest. Partei ja Nõukogude valitsuse abi kolhoosile inimtööjõu asendamisel masinatega on hindamatu. Võimsa ühismajandi edasiarendamine poleks üldse mõeldav ilma nõukogude tehnika abita.

Kuigi praegu iga kolhoosnik peab kõige mitmesugusemate jõukulu nõudvate tööde mehhaniseerimist täiesti loomulikuks, ei ole meie kolhoosis keegi veel unustanud aegu, kus kõik

talutööd tuli teha omal jõul. Sotsialistliku küla suur areng kolhoosikorra tingimustes on meil selgesti silme ees. Seepärast töötab Bolševiku kolhoosi pere suure vaimustusega veelgi parema homse loomiseks.

Kujuka pildi põllumajanduslike tööde laiaulatuslikust mehaniseerimisest annab Keeni traktorijaama abi Bolševiku kolhoosile. Iseloomustavaks on see, et iga aastaga ja isegi iga

Keeni traktorijaama traktorist F. Kutseba (paremal) ja haakija M. Ivanov Bolševiku kolhoosi põlde kividest puhastamas.

järgmise tööperioodiga tõuseb masinate kasutamise osatähtsus. Kui näiteks 1951. aasta kevadistest maaharimis- ja külvi-töödest tehti Bolševiku kolhoosis traktorite jõul ligemale 40%, siis moodustas sama aasta sügiskünnil traktoritega tehtud tööde hulk 60% kogu künnitööde plaanist. Ainult traktorite abiga suutsime õigeaegselt täita suure sügiskünniplaani (859 ha).

1951. a. suvel tulid meie põllumajandusbrigadidele igal tööpe-rioodil appi uned suurepäraseid põllumajandusmasinad. Esma-kordselt töötas meie põldudel traktori-heinaniitja. 80 hektaari

suuruselt põllult koristati teravilja kombainiga. Suurt ajakulu nõudvale linakitkumisele tuli samuti appi masin. Linakombain kitkus ja kupardas lina rohkem kui 30 hektaarilt. Sellele kõigele lisandub veel traktorite suur töö rohumaade võsast puhastamisel, kraavitamisel ja uudismaade kündmisel. Ainuüksi kraavide lõikamine masinatehnika abil vabastab sajad töökaed teistele töödele.

Igaühele on selge, et nii laiaulatuslik tehnika kasutamine inimeste tööd kergendab. Kuid väga suur on tehnika osatähtsus ka kõikide põllumajanduslike tööde õigeaegsel ja agrotehnilistele nõuetele vastaval läbiviimisel. Tunduvalt on kergenenud põllundusbrigaadide tööde organiseerimine. Ilma tehnika kasutamisetä põllumajanduslikel töödel poleks meil mõeldav suhteliselt suurt inimtööjõudu nõudvate tehniliste kultuuride — lina ja suhkrupeedi kasvatamine.

KUIDAS VIIA ELLU SUHKRUPEEDI KASVATAMISE PLAAN

Lähenes 1951. aasta kevadiste põllutööde periood. Kolhoosi juhatuse ees seisid mitmed kiireiseloormulised ülesanded. Oli vaja lahendada mineraalväetiste kohaleveo küsimus, põllutööriistade ja hobujõu paigutus, vastavalt brigaadide vajadustele. Kevadiste põllutööde plaani koostamine ja veel mitmed teised pakilised ettevalmistustööd sidusid kolhoosi juhatust ja otse-seid tootmiskomandöre — põllundusbrigaadide brigadiire — vara hommikust kuni hilise õhtuni.

Kevadtööde ettevalmistuse õigeaegseks lõpetamiseks kasutatakse äraproovitud moodust. Kutsusime juhatuse koosseisule, kus vastavaid tööküsimusi arutati, ka brigadiire, laohoidjaid, tallimehi ja põllundusbrigaadide eesrindlasi. Tähtsamate tööde arutamisest kutsus juhatuse osa võtma ka Valga rajooni või Keeni traktorijaama põllumajanduse eriteadlasi ning juhtivaid töötajaid.

Ühe niisuguse kolhoosiaktiivi tootmisnõupidamise päevakorras oli küsimus tehniliste kultuuride — suhkrupeedi- ja lina- kasvatuse läbiviimisest eeloleval tööperioodil. Rajooni põllumajandusosakonnaga kooskõlastatud tootmisplaan nägi ette 70 ha lina ja 10 ha suhkrupeedi kasvatamise.

Täie teravusega tõusis sel nõupidamisel üles suhkrupeedi kasvatamise tööde organiseerimise probleem, et kindlustada suhkrupeedibaasiga sõlmitud lepingu täitmine, müüa riigile igalt ha-lt 142 ts kvaliteetset puhastatud suhkrupeeti. See küsimus oleks lahenenud ilma eriliste raskusteta, kui eelmisel sügisel oleks vastorganiseeritud suures kolhoosis tehtud selleks vajalikud eeltööd. Kolhoosi juhatus tegi lubamatu vea sellega, et ei juhtinud põllundusbrigaadide tööd, alates esimestest päevadest pärast ühinemist, kindla plaani alusel. Nii jäigi 1950. a. sügisel kiirete koristus- ja teiste hoogtööde tuhinas kahe silma vahele suhkrupeedimaa nõuetekohane ettevalmistus. Ainult esimeses põllundusbrigaadis, kus juba varem aastail olid parimad suhkrupeedikasvatajad, veeti sõnnik sügisel suhkrupeedimaale ja künti mulda 25—26 sm sügavuselt.

Kõik see oli loomulikult suureks takistuseks suhkrupeedi kasvatamise plaanide täitmisel, rääkimata siis veel suurte suhkrupeedisaakide kasvatamisest. Kuid põllundusbrigaadide brigadiiride Aleksander Lepalaane ja Aleksander Männa kindel otsus oli mitte jääda peatuma ja laotada asjatult käsi sügisel tehtud vea juures. Kui mitte rekordilisi, siis vähemalt keskpäraseid saake on võimalik saada ka kevadise sõnniku andmise ja sissekünni puhul. Muidugi tuleb kõiki teisi mullaharimis-, hooldamis- ja väetamistöid teha siis kahekordse hoolega, et osaltni tasa teha sügisel maa ette valmistamata jäämise tõttu esinevat saagi langust.

Kolhoosi juhatus oli tegelike tootmiskomandöride sellise seisukohaga päri ning toetas suhkrupeedikasvatajate ettepanekuid. Kolmanda põllundusbrigaadi brigadiiri kohale edutatud eesrindlik kolhoosnik sm. Mänd selgitas juba samal koosolekul oma kavatsusi suhkrupeedisaakide tõstmise osas õige kevadise mullaharimise, varajase külvi ja nõuetekohase agrotehnika rakendamisega suhkrupeedipõldude hooldamisel ning väetamisel. Seekordne aktiivne kaasaraäkimine ühismajandi ees seisvate ülesannete paremal lahendamisel näitas järjekordselt, et kolhoosi juhatus toimis õigesti, määrates selle suurte kogemustega teadliku töömehe liitunud Bolševiku kolhoosi kolmanda põllundusbrigaadi brigadiiriks. Oli juba üldiselt teada, et kui sm. Mänd midagi kavatseb, siis viib ta selle ellu, hoolimata raskustest.

Kuna suhkrupeedi kasvatamine on küllaltki suurt inimtööjõudu nõudev töö, siis lähtus juhatus suhkrupeedi kasvatamise plaanide jagamisel just põllundusbrigaadide tööjõu suuruselt. Muidugi võeti tööjõu võrdlemisel arvesse brigaadidele kuuluvate põldude üldsuurust. Üldiselt on meie kolhoosi kõik brigaadid kasutatava maa suhtes enam-vähem võrdsed. Suhkrupeedi kasvatamise suurima plaani (4 ha) määras kolhoosi juhatus esimesele põllundusbrigaadile, sest seal oli suur osa suhkrupeedi külvi alla minevast põllust juba sügisel ette valmistatud. Teise põllundusbrigaadi suhkrupeedi kasvatamise plaaniks jäi 3,5 ha ja kolmanda põllundusbrigaadi plaaniks 2,5 ha suurune suhkrupeedipõld. Muidugi olid need pindalad väga väikesed. Kuid tuleb arvestada seda, et peatähelepanu on meil pööratud teise tehnilise kultuuri — lina kasvatamisele.

Sellel tootmisnõupidamisel tõtsid kolhoosnikud ise üles veel ühe tähtsa küsimuse. Eelmistel aastatel oli olnud väikeses kolhoosides väga mitmesuguseid arusaamatusi riigile müüdava suhkrupeedi eest saadud suhkru jagamisega. Sellegi vea vältimiseks määras juhatus juba enne kevadtõid kindlaks riigile müüdava suhkrupeedi eest saadava suhkru jagamise korra. Suhkru jagamisel kolhoosnikute vahel otsustati aluseks võtta iga kolhoosniku hooldada olnud põllutüki suhkrupeedisaak. Selline suhkru jaotamine innustab omakorda iga suhkrupeedikasvatajat parematele töösaavutustele.

MAA VALIK

Suhkrupeedi kasvatavais majandeis peab olema sisse seatud kindel külvikord. Sel juhul on suhkrupeedi eelviil ning kasvukoht külvikorra väljadel kogu külvikorra kestuseks ette määratud. Meil aga oli 1951. aasta kevadel sootuks teistsugune olukord. Noores ühismajandis polnud selleks ajaks veel põhilist heinavälja-külvikorda sisse seatud. Seega ei saanud tootmisplaani koostamisel ette näha sööda- ega tehniliste kultuuride paigutamist vastavasse kohta külvikorras. Kuna aga suhkrupeedi kasvatamine oli kolhoosi tootmisplaani võetud, siis tuli igast brigaadist leida selleks vastavad põllud.

Et teistel kolhoosnikutel ei oleks põhjust sügisel suhkru-

peedikasvatajaile madalate suhkrupeedisaakide ja asjata tööjõu raiskamise pärast näpuga näidata, lubas kolhoosi juhatus suhkrupeedi kasvatamiseks eraldada igast brigaadist selleks kõige sobivamad põllutükid. Suhkrupeedi külvi alla valiti lõunapoolse kallakuga eelmistel aastatel paremini haritud põld. Hoolimata sellisest vastutulekust ootas suhkrupeedikasvatajaid ees siiski väga pingeline ja vastutusrikas töö, sest suur osa väljavalitud maadest ei olnud suhkrupeedi kasvatamiseks ikkagi täiesti vastuvõetavad. Puudus üks tähtis suurte saakide saamise eeldus — sügisene kõrrekoorimine ja sõnniku andmine sügisese sügavkünni alla.

Meie kolhoosi suhkrupeedikasvatajad ei kavatsenud igal sügisel või kevadel hakata suhkrupeedile sobivaid põlde otsima. Külvikordade lõplik sisseseadmine on Bolševiku kolhoosis lähimate aastate küsimus. Ja siis peab suhkrupeedi kasvatama igal põllul, milline talle külvikorra nõudest kinni pidades määratakse. Selleks aga, et hoiduda tulevikus külvikorras suhkrupeedile mitte sobiva eelvilja või väetusviisi määramisest, oligi meie suhkrupeedikasvatajaile vaja ka 1951. aastal suhkrupeedile mitmesuguste põldude valikul läbi tehtud katseid.

*

Kolmanda põllundusbrigaadi brigadiiri Aleksander Männa kogemuste põhjal on meie kolhoosi oludes suhkrupeedile parimateks eelviljadeks osutunud talinisu ja mitmeaastane põldhein. 1951. aastal näiteks andis talinisu järel (talinisu sai sõnnikväetuse) külvatud suhkrupeedi parima saagi — 273 ts suhkrupeedi ha-lt. Sellele ühe hektaari suurusele põllule veeti talvel lumeteega 35 tonni poolkõdunenud hobusesõnnikut ja künki kevadel 25 sm sügavuselt mulda. Mineraalväetisest anti sellele põlluosale kevadel kohe pärast lume sulamist 300 kg superfosfaati ja 200 kg kaalisoola. Sõnniku ja osa mineraalväetise sügisese sisseküüdmise puhul oleks saak talinisule järgnenud suhkrupeedi põllult võinud veelgi suurem olla. Kuid üldiselt õigustas talinisule järgnenud suhkrupeedi külvamine end täiel määral.

Niisama õpetlikud olid ka suhkrupeedi kasvatamisel esimese põllundusbrigaadi suhkrupeedikasvatajate kogemused suhkrupeedile sobiva eelvilja valikul. Hoolsa tööga kogusid

nad suure suhkrupeedisaagi (272 ts juurikaid hektaarilt) põllult, kus eelviljaks oli suvinisu. Suvinisule eelnes aga mitmeaastane põldhein. Suure saagi kindlustas sellel põllul just sügisene õige mullaharimine ja 48 tonni kõdunenud sõnniku andmine hektaari kohta sügisese sügavkünni (25—26 sm) alla. Sellel põllul kasutati 1950. aasta sügisel suvinisu õigeaegse koristamise tõttu kõiki võimalusi mulla nõuetekohaseks harimiseks. Nädal aega pärast suvinisu koristamist koorigi kõrrepõld ketaskoorijatega. Umbes kuu aega hiljem veeti põllule hobusesõnnik ja künti mulda. Ainsaks puuduseks oli sellel põllul asjaolu, et suvine umbrohtude (eriti juurumbrohtude) tõrje peedipõllul nõudis siin suuremat hoolt ja tööjõudu. Kui aga mitme aasta jooksul haritakse iga külvikorravälja agrotehniliste nõuete kohaselt, siis ei tohi tulevikus umbrohtude esinemine enam otsustavaks teguriks olla kultuuride järjekorra kindlaksmääramisel külvikorras. Seepärast võib kindlate külvikordade sisseseadmisel talivilja ja mitmeaastase põldheina kõrval võtta suhkrupeedi eelkultuuriks suvinisu või odra, kui neile eelneb mitmeaastane põldhein.

Väiksemate kogemustega suhkrupeedikasvatajaid meelitab tavaliselt suhkrupeedi eelkultuurina kartul. Pealiskaudsel vaatlusel näivadki kartul ja vaheltharitavad söödajuurviljad olevat parimad suhkrupeedimaa ettevalmistajad. Esiteks antakse neile sõnnik ja teiseks on rühvelviljadele järgnenud põllud umbrohuvabad. Meie majandi suhkrupeedikasvatajate kogemused on aga teistsugused. Üheks puuduseks on kartuli ja söödajuurviljade hiline koristamine sügisel, mistõttu ei ole võimalik neil põldudel õigeaegselt läbi viia sügisest sõnniku andmist ja kündmist. Halb on ka see, et samal maal kaks aastat järjest vaheltharitavaid kultuure kasvatades purustatakse harimisriistadega mulla sõmeraline struktuur. Nii oli ka meil 1951. aasta suvel. Üks osa suhkrupeete oli külvatud kartuli järel. Juba kevadel, enne taimede tärkamist selgus, et seda põldu ohustab kõige enam mullakooriku tekkimine ning seoses sellega õhupuudus mullas ja liigne mullaniiskuse kadu. Kuigi suhkrupeet andis kartulile järgnenud maal keskpärast saaki — 256 ts juurikaid hektaarilt, ei planeeri meie enam suhkrupeedi eelviljaks kartulit või söödajuurvilja. Suhkrupeedi külv kartuli järel oli meil kasutusel ajutiselt, seoses ainult õigetele külvikordadele ülemineku perioodiga.

Kuna ka esimeses põllundusbrigaadis 1951. aasta kevadel ei piisanud sügisel ette valmistatud suhkruppeedimaast, siis külvati 0,3 ha suhkruppeedi kevadel üles küntud mitu aastat söötis seisnud maale. Sellele maatükile anti 8 tonni talvel patareidesse veetud hobusesõnnikut ja 180 kg mineraalväetist. Sõnnik künti mulda 17—20 sm sügavuselt. Sügisel selgus, et katse nurjus peaaegu täiesti. Kuna haritud mullakiht oli õhukene, siis kasvas 80% peetidest haraliseks ega moodustanud häid juurikaid. Ühe hektaari kohta ümber arvestades kujunes selle põllu saagiks 163 ts suhkruppeedi.

Künnisügavus kõigil teistel suhkruppeedipõldudel ulatus aga 23—26 sm-ni. Kuna meie põllundusbrigaadid esimesest ühistöö aastast alates on iga sügiskünniga haritavat mullakihti süvendanud 2—3 sm võrra, siis on praegu peaaegu kõikide põldude haritava mullakihi keskmine sügavus rohkem kui 20 sm.

KÜLVIEELSE MULLAHARIMISE TÄHTSUS

Iga uudne ettevõtte leiab kolhoosnike seas väga mitmesugust vastukaja. Nii oli meil agro-zootehnilise kursuse organiseerimisega 1950. a. sügisel. Terve rida kolhoosnikuid oli esialgu arvamisel, et loengute kuulamisele kogunemine on vaid asjatu ajaraiskamine. Kuuldus ütelusi: «Mis mina vana inimene enam õpin, see rohkem noorte asi», või jälle: «Eluaeg põldu harinud, küllap oskan õppimatagi». Kuid juba lühikese aja möödudes hakkasid põllundusbrigaadide liikmeid, nende hulgas ka suhkruppeedikasvatajaid, huvitama kolmeaastase agrotehnilise kursuse õppetundide teemad. Enamikule kursusest osavõtvaile kolhoosnikutele oli see esimeseks sellelaadiliseks võimaluseks oma erialaste teadmiste täiendamisel. Lektoriks nendel kursustel olid põllumajanduse eriteadlased Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama Sangaste aretuspunktist.

Suurt huvi pakkus teiste läbivõetud teemade kõrval põllukultuuride elu, kasvu ja arengut käsitlevate küsimuste tundmaõppimine. Nendest tundidest saadud teadmised aitasid lahti mõtestada nii mõnegi seni tähtsusetuna näinud küsimuse. Kui võtta kas või taimede veevajadus kasvuperioodil. Suhkruppeed näiteks vajab ühe kilogrammi kuivaine moodustamiseks 300

—400 kg vett. Sellise suure koguse vett peab taim koos vajalike toitesooladega võtma juurte kaudu mullast, kusjuures vee ülejääk aurub lehtede pinnalt. 265,6 ts juurika- ja 140 ts lehe- saagi saavutamiseks hektaarilt ehk ümberarvestatult keskmiselt ligemale 100 ts kuivaine moodustamiseks on seega suhkrupeedile vaja 30—40 tuhat tsentnerit vett hektaari kohta. Sellise veehulga varumiseks on vajalik 450—550 mm-line sademete hulk aastas. Eesti NSV-s vastab keskmine sademete hulk aastas umbkaudu 650 mm-le. Seega on õige mullaharimise juures, kui takistada vee liigset aurumist mullast, sademete hulk suhkrupeedi kasvatamiseks küllaldane. Kursusel saigi suhkrupeedikasvatajaile mõistetavaks sügise sügavkünni ja kevadise õigeaegse mullaharimise tähtsus mulla niiskuse säilitamise seisukohalt.

Teatavasti tuleb meie oludes taimede kasvuperioodil tunduvalt vähem sademeid kui suhkrupeet oma elutegevuseks vett vajab. Parim vahend mulla veevarude täiendamiseks on talvine lume kogumine põllule ning kevadel lume sulamise vee kinnipidamine mullas õigete mullaharimisvõtetega.

See on ainult üks näide teoreetilise õppuse vajalikkusest suhkrupeedikasvatajaile ja teistele põllundusbrigaadide liikmeile. Kevadel põllule minnes mõtles iga brigadiir ja brigaadi töötaja sellele, kuidas mullaharimisega luua soodsat vahekorda niiskuse, õhu ja soojuse vahel mullas.

Vaadeldes parima keskmise suhkrupeedisaagi kasvatanud kolhoosnikute tegevust kevadisel külvielsel mullaharimisel, võib märkida, et talviselt kursuselt saadud teadmised leidsid tegelikus töös kasutamist.

«Endised praktilised kogemused ja lisaks nendele talve jooksul kursusel omandatud teoreetilised teadmised aitavad mul tänavu kasvatada tunduvalt suuremaid suhkrupeedisaake kui varematal aastatel. Veelgi enam, tänavu võin ma etteplaneeritud töödega suhkrupeedisaaki täiesti teadlikult kujundada.» rääkis kolmanda põllundusbrigaadi brigadiir Aleksander Mänd enne kevadtöid kolhoosiaktiivi nõupidamisel.

Neid sõnu kinnitas kolmas põllundusbrigaad oma töödega nii suhkrupeedimaa külviks ettevalmistamisel kui ka teistel kevadtöödel. Esimese tööna viidi kolmandas brigaadis suhkrupeedi kasvatamiseks eraldatud põllul läbi mineraalväetiste külvamine. Mineraalväetiste andmise ja ka kõik teised külvi-

eelsed tööd tegi kogu põllundusbrigaad ühiselt, ühise põllutööde plaani alusel. Suhkrupeedi külviks eraldatud maale ei olnud sügisel mingisuguseid väetisi antud. See asjaolu kiirustas brigaadi külvama mineraalväetisi kevadel esimesel võimalusel. Nii polnud lumi veel kõikidelt põldudelt läinudki, kui juba suhkrupeedimaal toimus mineraalväetiste külv. Suhkrupeedimaale anti 300 kg superfosfaati ja 200 kg kaalisoola iga hektaari kohta.

Lume alt vabanemisel oli muld põllul väga niiske. Kevadine soe päike ja tuul aga kuivatasi kiiresti sügisel küntud põllu ning varsti hakkasid künninukid muutuma heledaks. Selle momendi, kus künnivagude harjad olid tahenenud, kuid künnivagude vahel muld oli veel kleepuv, valiski brigadiir Aleksander Mänd libistamise läbiviimiseks. See esimesel võimalusel libistamine oli väga tähtis mulla veevarude säilitamiseks. Teisest küljest lõhub libistamine veel aurumist soodustavaid kapillaare. Nii on varakevadine künni libistamine otsustava tähtsusega teguriks mulla veevarude säilitamisel. Seepärast ei tohtinud libistamisega päevagi hilineda.

Aprilli viimasel dekaadil toimus sõnniku laotamine ning sisseküünd.

Mulla külveelne kobestamine teostati hobu-kultivaatorite abil maikuu esimestel päevadel 7—8 sm sügavuselt. Kuna muld oli sõnniku sisseküündmise tagajärjel võrdlemisi kobe, siis jätkus juba ühekordsest kultiveerimisest risti künnivagudele. Päev enne külvi peenestati ja tasandati mulla pealmist kihti veel äketega.

Mulla kultiveerimine ja sellele järgnenud 2—3-kordne äestamine viidi suhkrupeedimaal kolmandas brigaadis läbi maikuu esimestel päevadel.

Samuti toimus töö ka teise brigaadi suhkrupeedi kasvatamiseks valitud põldudel. Siingi tuli sõnnik põllule laotada ja mulda künda kevadel. Mitmesuguste tööde kuhjumise tõttu aprillikuu lõpul ja maikuu algupäevadel hilines teises brigaadis suhkrupeedimaa ettevalmistamine mõne päeva võrra ning külv algas siin alles 8. mail.

Kõige esimesena alustasid külvitöid suhkrupeedipõllul esimese brigaadi liikmed, ennetades kahe päeva võrra isegi töötulemuste üldkokkuvõttes suhkrupeedi kasvatamise alal parimaks kujunenud kolmanda brigaadi liikmeid.

Esimese brigaadi edu aluseks suhkruppeedipõldude kevadisel külvielisel harimisel oli väiksem tööde maht kevadel. Siin künti 3 hektaari suurusel põllul sõnnik mulda juba eelmisel sügisel. Korduskünni viis läbi esimene brigaad ainult ühel raskema ja niiskema mullaga põllul.

Esimese põllundusbrigaadi brigadiir Aleksander Lepalaan, kelle juhtimisel hariti ka suhkruppeedi alla minevaid põldusid, peab väga tähtsaks sügiskünni libistamist kevadel, niipea kui künnivao harjad on tahenenud. Tema teab oma kogemustest, et raskematel savimuldadel 2—3-päevane esimese kevadise libistamise hilinemine võib põhjustada künnivagude harjade kuivamist kõvadeks mullapankadeks. Sellisel põllul on külv seotud raskustega.

Arvestades seniseid kogemusi, viidi sm. Lepalaane brigaadi põldudel 1951. aasta kevadel läbi libistamine esimesel mullaharimise võimalusel. Mulla pealmise kihi hoidmiseks liigse kuivamise eest järgnes esimesele libistamisele veel põllu varajane äestamine.

Mulla külvieline kultiveerimine ja äestamine viidi suhkruppeedimaadel läbi 3—4 päeva jooksul enne külvi algust. Sellegi töö juures tähendab iga kaotatud päev suurt saagi langust mullavee liigse auramise tõttu.

Pärast äestamist korjasid suhkruppeedikasvatajad suhkruppeedipõllult umbrohud ja asetasid hunnikuisse põllu äärtele, et need põletada.

KÜLVATI PARIMAL TÄHTAJAL

Meie kolhoosi suhkruppeedikasvatajate varemate aastate töökogemused on näidanud, et parima külviaja möödalaskmine põhjustab suhkruppeedisaagi suure languse. Brigadiir Aleksander Männa juhtimisel külvati 1950. aasta kevadel osa suhkruppeediseemet 20-nda mai paiku. Külvi hilinemist põhjustas suhkruppeedikasvatuse jätmine kogu põllundusbrigaadi hooleks. Suhkruppeedimaa harimist ega suhkruppeedi hooldamist ei kinnistatud siis kindlatele kolhoosnikutele, mistõttu kogu põldu ei jõutud õigeaegselt külviks ette valmistada. Hilise külvi puhul oli maa liialt kuivanud. Hoolimata soodsast mulla temperatuurist ei idanenud seemned niiskuse puudusel küllalt kiiresti. Tõusmed tärkasid alles esimese juuni paiku.

Soojad suvepäevad soodustasid veelgi mulla pealmise kihi kuivamist. Lisaks sellele langes hiljem külvatud peedipõllu harvendamine ja suurt hoolt nõudev rohimise ning pealtväetamise periood ühte heinatöö algusega. Selline mitme mahuka tööprotsessi langemine ühele ajavahemikule raskendas tööde organiseerimist kolhoosi ulatuses ning hiljemkülvatud suhkrupeedipõllu hooldamine ja mitmete teistegi tööde kvaliteet kannatas liigse kiirustamise tagajärjel. Suhkrupeedisaak kahe nädala võrra õigest ajast hiljem külvatud põllul jäi hektaari kohta 63 ts võrra väiksemaks.

1951. a. kevadel suhkrupeedi külvi alustades oli sm. Männal mullune õppetund selgesti meeles. Mullaharimistöde õigeaegne lõpetamine võimaldas nüüd külvi alustada juba 5. mail, mis oli kõiki suhkrupeeditaimede tärkamiseks vajalikke tegureid arvesse võttes parim külviaeg.

Osa põldu oli võimalik ette valmistada varemgi, külviaeg oleks sel juhul langenud aprilli viimasele dekaadile. Kuid mulla temperatuur ei olnud aprilli lõpupoolel veel tõusnud 6°-ni, millega suhkrupeedi seemneil puudus idanemiseks vajalik soojus. Arvestades aga suurt niiskusekadu mulla pealmisest kihist, mida vee aurumine iga viivitatud päevaga kaasa toob, külvas kolmas brigaad suhkrupeedi seemned mulda esimesel võimalusel. Kogu külv tehti kolme päevaga.

Suhkrupeedi seemne külvamisega 5.—8. maini lõi kolmas brigaad vajalikud eeltingimused suure saagi kasvatamiseks. Sel ajavahemikul oli mulla pealmises kihis veel küllalt niiskust ning mulla temperatuur oli tõusnud 7—8°-ni.

Oma eelmiste aastate tähelepanekute põhjal otsustas sm. Mänd suhkrupeedi seemne külvata vagudele. Vagude harjal soojeneb kevadel muld rutemini ning noorte taimede juures saab mulla kobendamist vagudel läbi viia väiksema hoolega. Pole kartust, et muld vagude vahelharimise korral kaotaks taimeridasid.

Suureks puuduseks oli meil aga see, et varematal aastatel ei suudetud mullaharimistöid läbi viia kõikide agrotehniliste nõuete kohaselt, mistõttu ka 1951. a. kevadel jättis mullaharimise kvaliteet soovida ning vaod polnud täiesti ühtlased.

Tööde suur koormus maikuu esimesel dekaadil ja inimtööjõu vähesus sundis osa suhkrupeedi külvama tasasele maale hariliku hobu-reaskülvajaga. Katsetasime hobu-reaskülvajaga

külvamist ka vagudele. See õnnestus täiesti ainult eeskujulikult haritud mullal ühtlaselt aetud vagudel.

Kuna suhkrupeet on kasvuperioodil valguse suhtes väga nõudlik, siis on meie suhkrupeedikasvatajad juba eelmistel aastatel suunanud suhkrupeedi külviread lõuna-põhja suunas. Seda nõuet peeti silmas ka 1951. a. kevadküvil.

★

Varemate aastate eeskujul külvati vagudele hobu-reaskülvaja ja käsi-külvimasinaga. Selleks, et külv kiiremini lõpetada, rakendati osa kolhoosnikuid külvama suhkrupeedi seemet käsitsi. Külvinorm oli 27—35 kg seemet hektaarile.

Käsitsi külvamine on aga kõige algelisem külviviis. Ka kõige hoolikama töö juures ei ole võimalik seemneid mulda paigutada võrdsesse sügavusse. Seemnete tihedus külvireas on ebaühtlane ning iga hektaari külviks kulub kuni 35 kg seemet.

Otsides võimalusi nende puuduste kõrvaldamiseks võtsid kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajad 1951. aasta kevadel sm. Männa algatusel kasutusele uue käsitsikülvi-mooduse — pesitikülvi. Selle külviviisi juures jäi ära kõplaga külvivao tõmbamine ning kinniajamine.

Tegelik külvitöö selle külviviisi järgi toimus selliselt, et üks kolhoosnikuist sammus ees ning torkis ümmarguse 1,5 sm läbimõeduga kepikesega iga 18—20 sm vahemaa tagant vao harjale umbes 3 sm sügavused külviaugud. Temale kohe järgnenud teine töötaja laskis paremast käest igasse külviauku 3—5 peediseemet ning kattis samaaegselt külvipesa vasaku käe abil mullaga. Vagude vahekauguseks oli seejuures 55 sm.

Brigaadi töötajad omandasid lühikese ajaga pesitikülvi võtte ning kaks inimest suutis pesitikülvi teel päeva jooksul seemendada tunduvalt suurema põlluosa kui kolm töötajat sama aja jooksul käsitsi ritta külvates.

Pesitikülviga likvideeriti senised külvivead. Kepiga oli võimalik teha täpselt soovitud sügavusega külviauk. Sobivad kaugused seemnepesade vahel olid tagatiseks, et harvendamisel ei jää põllule tühikuid. Seemnete osas saavutati kokkuhoidu 50—55%. Pesiti külvates ei kulunud ühe hektaari seemendamiseks üle 15 kg peediseemet.

Üheaegselt kolmanda brigaadiga lõpetas suhkrupeedi külvi ka esimene brigaad. Siin külvati suurem osa peediseemet käsi-külvimasinaga vagudele. Osa põldu seemendati aga käsitsi reaskülvi teel. Keskmiseks vagude vahekauguseks oli 58—60 sentimeetrit.

Teise brigaadi 3,5 ha suurune suhkrupeedipõld seemendati kogu ulatuses hobu-reaskülvajaga tasasele maale. Suhkrupeediseemne külviks kasutatud harilikul hobu-reaskülvajal suleti osa seemnejuhasid sellise arvestusega, et külviridade vahekauguseks jäi 60 sm.

SOTSIALISTLIKU VÕISTLUSE ÜLESKUTSE

Meie kolhoosi kõigi tööalade eesrindlasi iseloomustab teadlikkus oma töö ühiskondlikust tähtsusest. Eesrindlane kolhoosis pole enam lihtne töötaja, vaid ta püüab pidevalt paremate töönäitajate saavutamisele. Oma töökultuuri tõstmiseks õpivad meie kolhoosi aktiivsemad inimesed tundma vabariigi paremate kolhooside kogemusi ning vennasvabariikide suurte saakide meistrite töövõtteid. Lisaks pidevale erialasele õppusele täiendab kolhoosiaktiiv oma poliitilist teadlikkust. Käiakse mitmesugustel loengutel, külastatakse kino. Kolhoosi raamatukogust võetakse lugemiseks poliitilist ja erialast kirjandust ning nõukogude kirjanike ilukirjanduslikke teoseid. Paljud kolhoosnikud on muretsenud enestele raadiovastuvõtja. Kõik see räägib kolhoosiküla kultuurilise arenemise ning inimeste teadlikkuse pidevast kasvust.

Töö on Bolševiku kolhoosis saanud auasjaks. Iga kolhoosnik töötab teadmisega, et ta oma ausa tööga aitab sotsialistlikku ühiskonda edasi viia. Kolhoosnikute aktiivsus väljendus kujukalt individuaalsete ja kollektiivsete kohustuste võtmises seltsimees Stalinile saadetud kirja läbiarutamisel.

Suhkrupeedikasvatajate osas oli seltsimees Stalini ees kõrgendatud kohustuste võtmisel initsiaatoriks kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajate töökas kollektiiv.

Varsti pärast suhkrupeedi külvi edukat lõpetamist kogunesid kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajad omavahelisele tootmisnõupidamisele. Tuli läbi arutada abinõud suhkrupeedi edasise hooldamise paremaks korraldamiseks.

Üheks peamiseks probleemiks sellel tootmisnõupidamisel oli tööde organiseerimine suhkruppeedipõllu kasvuperioodi-aegsel hooldamisel. Kolhoosi üldkoosoleku otsuse põhjal tuli võimaldada kõigil soovijail töötada suhkruppeedi kasvatamise alal. Huvitav on siinjuures märkida, et kaks aastat tagasi ei soovinud peaaegu ükski kolhoosnik hakata suhkruppeedi kasvatama. Kuid juba esimeste aastate kogemused näitasid, et suhkruppeedi kasvatamine on väga tulus nii kolhoosile kui ka kolhoosnikutele. Nii on tegelik elu hajutanud sellegi kolhoosnikute väärarvamuse, nagu oleks suhkruppeedi kasvatamine ainult majandit koormav lisakohustus.

Tootmisnõupidamisest osavõtjate üksmeelne otsus oli, et suhkruppeedipõld tuleb kinnistada võrdsete osadena kindlatele kolhoosnikutele.

Kolmanda põllundusbrigaadi parimad töötajad Mahta Tamm, Aino Mäeväli ja Elisabeth Roosipuu astusid omavahelisse sotsialistlikku võistlusse. Võttes vastu oma töökaaslase Mahta Tamme üleskutse, lubas suhkruppeedikasvataja Aino Mäeväli teha kõik hooldustööd ja väetamised peedipõllul õigeaegselt ning kõrgel agrotehnilisel tasemel.

«Sügisel aga lõpetame saagi koristamise parimal tähtajal võimalikult lühema ajavahemiku jooksul,» esines Aino Mäeväli omapoolse täiendava ettepanekuga.

Tööde parema läbiviimise organiseerimist arutades võeti samal koosolekul nagu lennult kinni brigadiir Aleksander Männa mõttest esitada sotsialistliku võistluse üleskutse ka teiste Bolševiku kolhoosi brigaadide suhkruppeedikasvatajatele. Võtta kogu brigaadi poolt vastu konkreetset kohustused. Lubada seltsimees Stalinile saadetavas kirjas kasvatada suuremad saagid kui ühelgi varem aastal.

Needki mõtted viidi kolmanda brigaadi suhkruppeedikasvatajate tubli tööpere poolt kohe ellu. Mõni aeg pärast suhkruppeedikasvatajate vahel toimunud nõupidamist kandis kolmanda põllundusbrigaadi brigadiir Aleksander Mänd kolhoosi liikmete üldkoosolekul ette kolmanda brigaadi suhkruppeedikasvatajate sotsialistlikud kohustused.

Sotsialistlike kohustuste sisu oli järgmine:

Kolhoosimajanduse edasiarendamises on teiste tööalade kõrval tähtis koht suhkruppeedi kasvatamisel. Arvestades suhkruppeedi kasvatamise suurt tulukust kolhoosile ja asjaolu, et

riigile müüdava suhkrupeedi eest saadav rahaline tasu ja naturaaltasu suhkru, siirupi ning ühiskarjale vajalike suhkru-tööstuse peedijäätmete kujul on suureks panuseks ühismajandi edasiarendamisel, kohustume kasvatama meile kinnistatud põllul suure suhkrupeedisaagi. Armastatud juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile saadetavas kirjas võtame meie, kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajad, endile teiste Bolševiku kolhoosi töötajate kõrval järgmised sotsialistlikud kohustused:

1. Hooldada meile kinnistatud põllul suhkrupeedi kogu kasvuperioodi jooksul vastavalt eesrindliku agrotehnika nõuetele. Õigeaegselt läbi viia külviridade harvendus. Teostada ridade vaheltharimist ja mulla kobestamist ning umbrohu hävitamist hobujõul ja käsitsi. Viia läbi vähemalt kolmekordne taimede lämmastikväetisega pealtväetamine kasvu algperioodil.

2. Võidelda töödistsipliini tugevdamise eest, kindlustades alati kõigi brigaadi suhkrupeedikasvatajate osavõtu suhkrupeedi hooldamis-koristustöödest. Olla ausa tööga eeskujuks teistele põllundusbrigaadide suhkrupeedikasvatajaile.

3. Saavutada tootmisplaanis ette nähtud saagist 30% võrra suurem suhkrupeedisaak. Müüa riigile igalt hektaarilt vähemalt 200 ts kõrgekvaliteedilist puhastatud suhkrupeedi.

4. Kindlustada sügisel suhkrupeedi koristamine parimal tähtajal lühima aja jooksul, arvestusega, et kogu suhkrupeedisaak viiakse vastuvõtupunkti hiljemalt 15. novembriks.

Võttes endile need sotsialistlikud kohustused, kutsume meie, kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajad, töödistsipliini tugevdamiseks ning suurema suhkrupeedisaagi kasvatamiseks teised Bolševiku kolhoosi suhkrupeedikasvatajad sotsialistlikule võistlusele.

Kolhoosi üldkoosolek võttis kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajate suurepärase ettepaneku vaimustusega vastu. Samas võtsid esimese ja teise brigaadi suhkrupeedikasvatajad esitatud sotsialistliku võistluse üleskutse vastu ning esitasid omapoolsed konkreetset sotsialistlikud kohustused.

VÕITLUS KOHUSTUSTE TÄITMISE EEST

Mai lõpupäevil ja juuni esimesel poolel vähenes põllundusbrigaadides tööpinge märgatavalt, sest kevadine külvitöö oli

lõppenud ning pingeline heinaaeg seisis alles ees. See kahe hoogtöö vaheline ajajärk oli suhkrupeedikasvatajaile aga kõige pingelisemaks ja vastutust nõudvamaks tööperioodiks.

Väga suure vastutustundega suhtus Aleksander Mänd sellel perioodil tema hoolde usaldatud suhkrupeedi kasvatamise tööde juhtimisse. Enne iga uue hooldamistöö algust selgitas ta suhkrupeedi põllul töötavatele kolhoosnikutele selle töö õigeaegse läbiviimise tähtsust taimekasvu seisukohalt ning näitas kätte paremad töövõtted harvendamisel, kõplamisel ja pealtväetamisel. Enamikul suhkrupeedikasvatajatel oli küll juba seljataga kaheaastane tööpraktika suhkrupeedi kasvatamisel, kuid ühine arutlus töötähtaegade ja paremate töövõtete üle lisandas siiski igapäevase kogemustele uusi teadmisi. Kõige rohkem õpetas suhkrupeedikasvatajaid aga töö ise.

«Kui inimesel jätkub head tahet peedipõllul töötamiseks, siis pole esialgne vilumatus takistuseks suurte saakide kasvatamisele. Töö teeb meistriks,» lausus Aino Mäeväli ühel sellisel kogemuste vahetamisel nooremaile suhkrupeedikasvatajaile.

Head tahet tööks oli aga kõigil. Teistele suhkrupeedikasvatajatele sotsialistliku võistluse üleskutset esitades võeti endile suur kohustus — kasvatada suuremaid saake kui ükski suhkrupeedikasvataja varem aastail oli saavutanud. See innustas hoolsale tööle. Tuli arvestada sedagi, et mullune hooletus suhkrupeedimaa ettevalmistamise osas oli üheks miinuseks peedisaaikide suurendamisel. Kuid see ei kohutanud tublisid töötajaid. Kõigil oli kindel tahe täita auga enestele võetud tähtis ülesanne.

Esimesi töid pärast külvi oli peedipõllul kõplamine umb-rohu hävitamiseks ja mulla kobestamiseks. Seda tehti niipea, kui taimeread olid tärganud. Kõplamisega hävitati ühtlasi mullakoorik vaoharjalt. Samal ajavahemikul kobestati ka vaovahede muld 4—5 sm sügavuselt vaovahede harimiseks kohandatud hobujõul veetava juurviljaharimise «siiliga». See mulla kobestamine on vasttärnanud taimede edasise arenemise kiirendamiseks väga tähtis. Mulla kobestamine vähendab niiskusekadu, soodustab õhu juurdepääsu mulda, millega omakorda elavneb mullabakterite elutegevus mullas ning suureneb taimede kättesaadavate toiteainete hulk senini veel nõrgalt arenenud juurte läheduses.

Helgi Vassari ja Elisabeth Roosipuu 1951. aasta tähelepanekud näitasid, et mulla kobestamine kohe esimeste taimede tärkamisel mõjub nagu pealtväetise andmine. Nii näiteks esimese vaheltharimisega viivitatud põlluosal moodustasid peeditaimed esimese pärislehtede paari 3—4 päeva võrra hiljem kui kohe pärast taimede tärkamist vaoharjasid kõblatud ning juurviljaharimise «siliga» reavahede mulda kobestatud põllul.

Enne mulla kobestamist viidi läbi esimene ammooniumsalpeetriga pealtväetamine. Kiiresti mõjuvat väetist külvati kahele poole taimeridasid 75 kg hektaari kohta. Järgneva kõplamisega segati ammooniumsalpeeter taimejuurte lähemas ümbruses mullaga. See esimene lämmastikväetis ergutas vasttärganud taimi hoogsale kasvule ning poolteist nädalat pärast pealtväetise andmist oli juba sobiv aeg taimede lõplikuks harvendamiseks.

Üheks vastutusrikkamaks tööks suhkruppeedipõllu hooldamisvõtete kompleksis on taimeridade harvendus. Suurte saakide meistrite kogemused näitavad, et õigeaegne harvendus on määrava tähtsusega tegur suure suhkruppeedisaagi kasvatamisel. Seda fakti kinnitavad täiel määral ka Bolševiku kolhoosi suhkruppeedikasvatajate eelmiste aastate kogemused. Taimeridade harvendamise hiline mine põhjustab tihedalt kasvavate taimede väljavenimist, mille tagajärjel taim nõrgeneb ega arene edaspidi enam jõuliselt.

Kolmandas brigaadis teostati ühe osa peedipõllu harvendamist kahes järgus. Kui taimeread olid ühtlaselt tärganud, viidi mõni päev pärast esimest mulla kobestamist läbi taimeridade harvendamine salkudesse, kusjuures ühte salku jäeti kasvama 2—5 taim. Niisugune eelharvendus toimus kaks nädalat pärast külvamist, kuna peeditaimed tärkasid juba 9.—10. päeval. Taimeridade salkudesse löömine toimus käsikõplaga, kusjuures salkude vahemaaks jäeti kuni 17 sm. Harvendamiseks valmistas kolhoosi sepp-eesrindlane Juhan Kiršbaum juba varakult suhkruppeedikasvatajate eritellimuse kohaselt sobivate mõõdetega (16×4,5 sm) kõplad.

Pesitikülviga põllul aga oli suhkruppeedi hooldamistöõde algperiood lihtsam. Siin jäi ära kõplaga salkudesse löömine, sest taimesalgud tärkasid pesadest juba külvi ajal kindlaks määratud parajate vahekaugustega.

Huviga jälgis brigadiir-novaator sel perioodil taimede arenemist pesitikülvi teel seemendatud peedipõllul. Pesast tärkasid taimed ühtlaselt ning jõulisemalt.

Lõplik taimede harvendamine ühe taimeni nii reas- kui pesitikülviga põldudel algas 20-ndal päeval pärast külvi, s. o. maikuu lõpupäevil. Kümne päeva jooksul pärast tõusmete tärkamist olid taimed harvendamismomendiks jõudnud moodustada esimese pärislehtede paari. Nüüd oli juba kerge leida salku harvendatud või külvipesast tärganud taimedest kõige tugevam taim. Harvendamise juures oligi brigadiiri suurimaks mureks, et kõik suhkrupeedikasvatajad peaksid kinni nõudest jätta igast taimesalgust kasvama seni kõige paremini arenenud, kõige jõulisem taim. Tugevama peeditaime senine suurem kasvuenergia eeldab, et ka edaspidine selle taime arenemine ja kasvamine toimub kiiremini, mis on omakorda üheks aluseks suurele saagile. Salkude harvendamisel ühe taimeni kitkuti ka umbrohud taime lähemast ümbrusest. Sel viisil viidi läbi Bolševiku kolhoosis suhkrupeedi harvendus maikuu lõpupäevil, kusjuures kolmas brigaad piirdus suuremal pindalal peamiselt ühekordse harvendamisega.

Harvendamisel jäeti taimede vaheks 18—20 sm. Külviridade keskmise 55 sm vahelaiuse puhul jääb sellise harvendusega ühele hektaarile kuni 100 000 peeditaime, milline tihedus on osutunud täiesti sobivaks suurte saakide kasvatamisel.

Mis puutus harvendamise läbiviimisse, siis selles osas ei tulnud brigadiiril kellelegi märkust teha. Kõigil oli väga hästi meeles kolhoosi kollektiivi ees võetud ja seltsimees Stalinile antud lubadus suure peedisaaagi kasvatamiseks. Suure peedisaaagi saamisel on aluseks hooldamistööde kompleksi isä võtte õigeaegne ja nõuetekohane rakendamine. Jätad peedipõllul ühe hooldamisvõtte hooletusse, langeb järsult ka teiste tööde tuluks. Need põhitõed olid igale suhkrupeedikasvatajale juba oma töökogemustest teada.

See oli alles eelmisel aastal, kui esimeses brigaadis osa suhkrupeedipõldu harvendati ligemale kahenädalase hilinemisega ning lasti umbrohtuda. Tulemus oli see, et taimed olid ligemale kuu aja vältel tihedas taimereas kasvades välja veninud. Esimestel päevadel pärast harvendamist ei suutnud nõrgad taimed püsida püsti ning osalt isegi lamandusid. See pikendas tunduvalt taimede kasvuaega ning nõrgestas kogu

taimede edasist arenemist. Hooletuse tagajärjel koguti hiljem harvendatud ja umbrohtuda lastud põllult ühe kolmandiku võrra väiksem peedisaak, võrreldes õigeaegselt, s. o. esimese pärislehtede paari moodustumise ajal harvendatud peedipõllu saagiga.

Neid vigu tuli tänavu vältida. Suhkrupeedikasvatajate teadliku töösse suhtumise tagajärjel lõpetaski kolmas brigaad 1951. aastal suhkrupeedi harvendamise nelja päeva jooksul.

Esimese ja teise brigaadi suhkrupeedikasvatuse eesrindlased viisid suhkrupeedi harvendamise läbi samuti 3—4 päeva jooksul. Mahajäänumate suhkrupeedikasvatajate osas lõppes aga harvendus siin kolmanda brigaadiga võrreldes ligemale nädal aega hiljem. Viga tehti sellega, et kõiki suhkrupeedikasvatajaid ei tõmmatud kaasa individuaalsesse sotsialistlikku võistlusse ega selgitatud mahajääjaile õigeaegse harvenduse tähtsust.

Paari päeva jooksul pärast harvendustöö lõppemist viidi kolmandas brigaadis läbi taimede teistkordne pealväetamine. Väetisenorm iga hektaari kohta oli 70—80 kg ammooniumsalpeetrit. Seekord külvati väetis ringikujuliselt umbes 8 sm kaugusele ümber peeditaimede. Teistkordse pealväetamise puhul võeti arvesse iga taime toiteainete vajadust. Nõrgemini arenenud taimedele anti rohkem lämmastikväetist. Sel viisil kasvasid peedid iga üksiku taime individuaalse väetamise tagajärjel ühtlaselt kogu põllul.

Teine pealväetise andmine toimus juunikuu esimestel päevadel. Samal ajavahemikul esinesid meil tugevad hoovihmad. Taimede hoogne kasv pärast sajupäevi näitas, et sademetevesi viis lahustunud taimetoiteained mullas taimejuurtele kättesaadavasse sügavusse ning oli seega suhkrupeedikasvatajaile suureks abiks.

3—4 päeva pärast harvendamist järgnes harvenduse kontroll. Käies taimeread läbi, kontrollisid suhkrupeedikasvatajad taimede olukorda. Käsi-külvimasinaga ja käsitsi ritta külvatud põllul külvati esimese vaheltharimise juures tühjadele kohtadele seemneid, mistõttu tühikuid esines vähe.

Üksikud tühikud taimeridades täideti harvenduse kontrolli ajal uute taimede juurdeistutamisega. Taimi istutati ettevaatlikult, et võimalikult vähem juuri vigastada. Kuid hoolimata taimede korralikust istutamisest ja nende istutamisjärgsest

kastmisest virtsalahusega, kasvatasid vaheleistutatud taimed haralisi ja väikesi juurikaid, mis vähendasid keskmist saaki hektaarilt. Seega näitas tegelik töö ise, et nii külvamisel kui ka väetamisel ja mehaanilisel reavahede harimisel tuleb töid teha hoolikalt ning kõigile agrotehnilistele nõuetele vastavalt. Väikseimgi hooletus töös põhjustab taimede väljalangemist. Taimede vaheleistutamist aga ei saa suhkrupeedi juures soovitatavaks pidada, see nõuab lisatööjõukulu ning vähendab saaki.

Pesitikülviga põlluosal ei esinenud tühikuid. Eesrindlikud kolhoosnikud Tamm, Vaher ja Loopre teostasid ühte viisi hoolikalt kõik hooldamistööd ning vältisid taimede vigastamist. Selle tagajärjel ei olnud nende hooldada oleval põlluosal vajalik pärast harvendamist taimede täiendavat vaheleistutamist. Peamiseks ülesandeks harvendamise kontrollimisel oli hiljemtärgranud või juhuslikult kasvama jäänud taimede kõrvaldamine. Selle töö lõpetasid eesrindlased 25—27-ndal päeval pärast külvi.

Pärast sadu esineb oht, et mullapinnal tekib koorik, mis takistab õhu juurdepääsu mulda ning soodustab vee aurumist mullast. Seepärast viisid kolmanda põllundusbrigaadi suhkrupeedikasvatavad harvenduskontrolli ajal läbi ka taimeridade kõplamise, millega ühtlasi hävifati umbrohi vao harjalt.

«Teise hoogtöönädala», nagu kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatavad ise armastasid harvendamise, teistkordse pealtväetamise ja mullakobestamise perioodi nimetada, viimase tööna viisid nad läbi vaovahede sügavalt kobestamise harimisriista «siiliga». Nüüd kobestati muld vagude vahel juba 9—10 sm sügavuselt. Teistkordse vaovahede harimisega hävitati tärgranud umbrohi, taastati mitmekordse läbikäimisega ära tallatud mulla kohevus ja segati lämmastikväetis sügavamalt mulda.

Kuid sellega ei lõppenud suhkrupeedikasvatavate hoolitsus neile kinnistatud põlluosade eest. Suure osa oma vabast ajast pühendasid tublid naiskolhoosnikud peedipõllult umbrohu kitkumisele või kõplamisele. Suhkrupeedikasvatavate töös muutustavaks, et umbrohi hävitatakse juba selle tärkamisel. Innustajaks oli omavaheline sotsialistlik võistlus suurema saagi saavutamiseks. Teisest küljest aga jälgis kogu kolhoosipere suhkrupeedikasvatavate tööd. Iga individuaalseks hooldamiseks kin-

nistatud põlluosa juures oli suhkrupeedikasvataja nimesilt ning see võimaldas igaühel võrrelda, kuidas töötajad endile võetud kohustusi täidavad. Nii võis juba suhkrupeedi kasvu esimesel perioodil kuulda kolhoosnikuid omavahel arutamas, kes võiks saavutada parimaid tulemusi.

Üldise arvamuse kohaselt kuulusid kõige hoolsamate suhkrupeedikasvatajate hulka esimesest brigaadist Selma Kikas, kes jälgis iga päev noorte peeditaimede arengut ning rakendas kõiki hooldamisvõtteid õigeaegselt, ja Alviine Kokk, keda sageli nähti lõunatunnilgi peedipõllul umbrohtu kitkumas või taimede ümber mulda kohendamas.

Kolmanda brigaadis olid pärast sotsialistliku võistluse üleskutse esitamist esimestest tööpäevadest alates suhkrupeedi hooldamise töödel teistele eeskujuks Mahta Tamm, Aino Mäeväli, Leena Vaher, Elisabeth Roosipuu, Ella Loopre ja veel mitmed teised suhkrupeedikasvatajad.

Üheaegselt umbrohu kitkumisega toimus suhkrupeedipõllul ka järelharvendus. Paaril korral pärast taimede harvendust käidi umbes nädalaste vaheaegadega taimeread läbi ning kontrolliti taimede seisukorda.

Juuni esimestel päevadel toimus kolmas ammooniumsalpeetriga pealtväetamine. Väetusnormiks oli ette nähtud 100 kg ammooniumsalpeetrit ha-lē. Kolmanda brigaadi suuremaid suhkrupeedisaake kasvatanud kolhoosnikud Roosipuu, Loopre, Tamm, Mäeväli ja teised eesrindlased jagasid selle väetisekoguse pooleks ning väetasid peedipõldu kahel korral. Kummalgi korral külvati põllule 50 kg ammooniumsalpeetrit hektari kohta. Samuti toimusid pealtväetise andmisel esimese brigaadi parimad — Selma Kikas, Laine Lepalaan, Marie Pantalon ja Alviine Kokk.

Väetise muldaviimiseks aeti reavahed «siiliga» 12—13 sm sügavuselt läbi. Samaaegselt kobestati mulda peeditaimede ümber reavahede vahelharimisega kõpla abil ning hävitati umbrohtu.

Juulikuu teisel dekaadil viidi läbi viies mulla kobestamine. Selleks ajaks olid peedilehed kasvanud juba nii suureks, et vaovahesid sai läbi ajada veel vaid harkadraga. Harkadraga läbiajamine kohendas sügavalt vaovahelist mulda. See muldamine jäigi viimaseks peedipõllu mullaharimistööks, sest mõne aja pärast katsid peedilehed vagudevahelise pinna täiesti.

Ohakate torkimine teraviljapõllul. Esiplaanil eesrindlane Mahta Tamm.

Selliselt läbi viidud hooldamistööd löid peeditaimedele soodsad tingimused edasiseks normaalseks kasvuks. Küllaldane niiskus mullas, õhu juurdepääs mulda ning taimetele kättesaadavate toiteainete olemasolu juurte lähedal olidki tegurid, mis kiirendasid peeditaimede kasvu ja arenemist nende esimesel kasvuperioodil. Algul hästi arenenud peeditaim ei kardanud enam süvel esinenud põuaperioodi, sest nende juured olid

tunginud sügavale mulda ning hankisid sealt endile elutegevuseks vajalikku vett. Taimedele soodsate kasvutingimuste loomine esimese kuu aja vältel oligi üks põhilisi tegureid suure peedisaagi saavutamisel.

KES TULEB ESIMESEKS?

Lähenes suhkrupeedi koristamise aeg. Peatselt pidid selguma parimad suhkrupeedikasvatajad. Juba enne koristusperioodi ei kahelnud keegi, et parima kogusaagi annavad kolmanda brigaadi liikmed. Selles võis veenduda igaüks, kes võrdles suhkrupeedipõlde kasvu ajal. Kogu kolmanda brigaadi põllul olid peedid arenenud hästi. Esimese ja teise brigaadi põldudel võis peedi kasvu tugevuse järgi eraldada individuaalseks hooldamiseks kinnistatud põlluosad. Mitte kõik suhkrupeedikasvatajad ei saavutanud neil põldudel häid tulemusi.

Suhkrupeedi koristamine algas oktoobrikuu keskpaiku. Suhkrupeetide alumised lehed muutusid sel ajal kollaseks ning hakkasid kuivama. Suhkrupeedi koristamisega kiirustati, sest novembrikuus võis oodata külmade saabumist. Samal ajal aga toimus kolhoosis kartulivõtmine ja viljamasindamine. Nendest töödest tuli suhkrupeedikasvatajatel täie pingega osa võtta. Seega kujunes suhkrupeetide koristamine üheks töörohkemaks perioodiks kogu aasta jooksul.

Hästihooldatud peedipõldudelt oli loota ka head saaki. Kui kohustus on täidetud suure saagi kasvatamise osas, kas tohib siis sügise koristusperioodi suur tööpinge segada võitlust ka viimaste sotsialistlike kohustuste täitmise eest, küsisid endilt suhkrupeedikasvatajad. Vastuseks oli see, et tööind suhkrupeedi koristamisel suurenes veelgi.

Eriti pingeliseks kujunes võistlus suhkrupeedi varumispunkti andmisel kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajate vahel. Parimad — Mahta Tamm ja Aino Mäeväli — võistlesid neile kinnistatud põlluosa saagi äraandmisel austava esikoha saavutamiseks.

Mõlemad omavahel sotsialistlikus võistluses olnud eesrindlased lõpetasid neile kinnistatud põlluosalt suhkrupeetide vastuvõtupunkti üleandmise 25. oktoobriks. Selline töövõit innus-

tas teisigi lõpetama suhkrupeedi varumist enne tähtaega. Kolmas brigaad viis viimased suhkrupeedid riigile novembrikuu esimestel päevadel. Kogu Bolševiku kolhoos aga täitis ja ületas suhkrupeedi riigile müümise plaani juba 6. novembril. See oli suhkrupeedikasvatajate panus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäeva auks. Nii saime oma suure kodumaa sünni-aastapäevaks üles pandud autahvlile teiste kolhoosi tööeesrindlaste kõrvale kanda ka parimate suhkrupeedikasvatajate nimed.

Kolmandas brigaadis oli koristustöö korraldatud nii, et iga suhkrupeedikasvataja koristas ja puhastas ise kõik peedid temale kinnistatud põlluosalt. Suhkrupeedid kasvasid suured ja ulatusid juurega nii sügavale, et neid oli käsitsi väga raske või peaaegu võimatu välja tõmmata. Peetide lahtikergitamiseks kasutati kolmandas brigaadis hobustega veetavat kartulivõtmise masinat. Selleks võeti kartulivõtmise masina küljest ära kartuleid mullast välja puistav haspel. Kogu suhkrupeedipõld aeti kartulivõtmise masinaga läbi kohe koristusperioodi algul, et suhkrupeedikasvatajad võiksid iga vaba tundi kasutada peetide ülesvõtmiseks ja puhastamiseks.

Peedid asetati esialgu väikestesse hunnikutesse, pealsetega väljapoole, et kaitsta juurikaid närbumise ning varajase öökülma eest. Puhastamine toimus noaga. Esmalt puhastati suhkrupeed mullast. See töö oli 1951. a. sügisel kerge ega nõudnud suurt ajakulu, sest peedikoristamise ajal püsisid kuivad ilmad. Mullast puhastatud suhkrupeedil lõigati maha pea-juure külgmised harud, narmasjuured ja juurika alumisest otsast 1—1,5 sm pikkune pliiatsijämedune juureosa. Pealsete kõrvaldamisel lõigati ühes pealsetega ära ka juurika ülemine osa, nn. peanutt. Peanutt eraldati 2—3 sm paksuselt otselõikega.

Saagi võttis arvele brigadiir. Puhastatud peedid mõõdeti kastidega autole. Teades ühe kastitäie peetide kaalu, oli kerge arvestada vastuvõtupunkti saadetud peetide kogukaalu. Hiljem täpsustati neid mõõtmisi vastuvõtupunkti kaaluandmete põhjal.

Kolhoosi juhatus tegi omalt poolt kõik, et kiirendada suhkrupeedi müümist riigile. Suhkrupeedide veoks kasutati kahte kolhoosi veoautot.

Sellise õige töö organiseerimise tulemusel lõpetasid suhkru-

peedikasvatatajad suhkrupeedi üleandmise varumispunkti ennetähtaegselt. Nüüd võis asuda aastatöö kokkuvõtete tege-
misele.

Parimaks kujunesid sotsialistliku võistluse algatajate, kol-
manda brigaadi suhkrupeedikasvatatajate saavutused. Igalt
hektaarilt kogus kolmas brigaad 265,6 tsentnerit suhkrupeedi.
Pärast puhastamist ja kasvus väikeseks jäänud juurikate loo-
masöödaks eraldamist müüs kolmas brigaad riigile 240 tsent-
nerit kõrgeväärtuslikku puhastatud suhkrupeedi igalt hekt-
aarilt. Seega ületati võetud kohustus 40 tsentneri võrra hekt-
aari kohta. Suurimad vastuvõtupunkti viidud suhkrupeedid
kaalusid kuni 4 kg.

Individuaalseks hooldamiseks kinnistatud põlluosade saake
eraldi vaadates osutusid kolmandas brigaadis parimateks
suhkrupeedikasvatatajateks: Mahta Tamm (saak, ümber arvesta-
tuna hektaarisaagiks, 307 ts juurikaid ha-lt), Leena Vaher
(302 ts ha-lt), Aino Mäeväli (300 ts ha-lt), Ella Loopre (295
ts ha-lt) ja Elisabeth Roosipuu (294 ts ha-lt).

Märkimisväärsed olid ka esimese brigaadi parimate suhk-
rupeedikasvatatajate saagid. Huvitav on siinjuures võrrelda
esimese brigaadi viie parima kolhoosniku suhkrupeedisaake
kolmanda brigaadi parimate saavutustega. Esimese brigaadi
parimateks osutusid: Selma Kikas (310 ts ha-lt), Laine Lepa-
laan (305 ts ha-lt), Alviine Kokk (290 ts ha-lt), Marie Panta-
lon (281 ts ha-lt) ja Hilda Järve (265 ts ha-lt).

TASU VASTAB TÖÖLE

Riigile müüdü suhkrupeedi eest saadav tasu on kolhoosile
suureks tuluallikaks. Suhkrupeedikasvatatajate hoolsa tööga täi-
deti kontraheerimislepingus ette nähtud suhkrupeedi riigile
müümise plaan kolhoosi ulatuses 153% -liselt. Üleplaani müü-
dü suhkrupeedide eest sai kolhoos kõrgendatud tasu. Lisaks
rahalisele tasule sai kolhoos veel ligemale 4 tonni suhkru-
tis, mis läks kolhoosnikutele jagamiseks. Kolhoosnikud Marie
Pantalon, Mahta Tamm, Laine Lepalaan, Aino Mäeväli ja tei-
sed hästi töötanud suhkrupeedikasvatatajad said igaüks rohkem
kui 28 kg suhkru-
tis.

Esinedes 1951. a. oma töötulemustega Valga rajooni põllu-

majandusnäitusel, sai kolmas brigaad suurte suhkrupeedi-
saakide kasvatamise eest esimese auhinna. Eesti NSV Suhkru-
peedibaas premeeris saagiplaanide ületamise eest kõiki Bol-
ševiku kolhoosi suhkrupeedikasvatust juhtinud brigadiire.
Kolmanda brigaadi brigadiir Aleksander Mänd sai 400 rubla
suuruse rahalise preemia. Esimese brigaadi brigadiir Alek-
sander Lepalaan ja teise brigaadi brigadiir Ernst Roolaht said
kumbki 300 rubla suuruse preemia.

Suur töötasu ja preemiad innustavad kolhoosnikuid lähe-
matel aastatel veelgi suuremate suhkrupeedisaakide kasvata-
misele.

Lisaks otsestele suhkrupeedimüügist laekunud tuludele on
suhkrupeedikultuuril teatav osatähtsus ka ühiskarja sööda-
baasi täiendamisel. Meie kolhoosis moodustas suhkrupeedi-
pealsete mass 1951. aastal juurikasaagiga võrreldes umbes
50%. Seega sai kolhoos 10 hektaari suuruselt suhkrupeedi-
põllult kokku 140 tonni lehtede haljasmassi.

Sügisel, laudaperioodile ülemineku perioodil, tekkis meil
varematel aastatel alati raskusi ühiskarja söödaratsiooni koos-
tamisega. Talveperioodile üleminek toimub meil tavaliselt
oktoobrikuus. Sel ajal ei saa veised rohumaadelt enam vaja-
likku kogust toorsööta. Piimatoodangu suurendamine ja leh-
made normaalse tervisliku seisukorra hoidmine esitavad aga
majandile nõude, et üleminek karjamaarohult koresöödale peab
toimuma pikkamööda. Meie karjatalitajad söötsid sügisel lau-
daperioodi algupäevadel lehma kohta kuni 15 kg suhkrupeedi-
pealseid päevas. Sellega likvideeriti varematel aastatel esine-
nud puudus, kus sügisel üleminekuperioodil juhusliku
söötmise tõttu päevane piimatodang langes 1—2 l lehma
kohta.

Muidugi ei suutnud karjatalitajad suurt suhkrupeedilehtede
kogust ära tarvitada ainult sügisese söötmisega. Suurem osa
suhkrupeedilehti sileeriti koos teraviljaaganatega. Sellega
tõsteti aganate söödaväärtust ning varuti karjale ligemale
sada tonni täiendavat silosööta. Kokku valmistati meie kol-
hoosis karjale üle 600 tonni silosööta.

Karjafarmi töötajad löid juba varakult tiheda sideme suhk-
rupeedikasvatajatega. Karjatalitajate soovi kohaselt hoidsid
suhkrupeedikasvatajad suhkrupeedi koristamisel ära suhkru-
peedilehtede segunemise mullaga ning lehekaod tallamisega.

MIKS VÕITIS KOLMAS BRIGAAD?

See küsimus huvitas pärast suhkrupeedikasvatajate sotsialistliku võistluse tulemuste selgumist kogu kolhoosiperet. Kuni möödunud, s. o. 1951. aasta suveni oli kolhoosnikute seas kuidagi kujunenud arvamine, et kolmas põllundusbrigaad on kolhoosi mahajäänumaid.

See väärarvamine kolmanda brigaadi kohta hakkas kaduma juba suvel, kui nähti brigaadi suhkrupeedikasvatajate üksmeelset ja innukat tööd suhkrupeedi hooldamisel. Ja see ongi vastus küsimusele — kolmas brigaad saavutas parima saagi sellepärast, et kõik kollektiivi liikmed töötasid teadlikult. Suhkrupeedikasvatajate teadlikkus oma töö tähtsusest mitte üksnes kolhoosi, vaid ka kogu rahvamajanduse edasiarendamise seisukohalt ilmnis kujukalt juba sotsialistliku võistluse üleskutse esitamisel teistele kolhoosnikutele. Sellest päevast alates aga kasvas veelgi kolmanda brigaadi suhkrupeedikasvatajate tööalane aktiivsus. Nad vahetasid alati üksteisega töökogemusi mullaharimise, väetamise jt. suhkrupeedikasvatusega seotud küsimuste alal. Oma erialaste teadmiste täiendamiseks lugesid eesrindlased suhkrupeedi kasvatamist käsitlevat kirjandust. Suureks innustajaks sellisele pidevale enesetäiendamisele oli iga üksiku suhkrupeedikasvatajani viidud sotsialistlik võistlus.

Vähe teistsugune oli suhkrupeedipõldude hooldamise olukord esimeses ja teises brigaadis. Siin võtsid suhkrupeedikasvatajad küll vastu sotsialistliku võistluse üleskutse ja täitsid brigaadidele võetud kohustused, kuid ei suhtunud töösse nii ühtse kollektiivina kui kolmas brigaad. Näiteks esimeses brigaadis oli üksikuid töotajaid, kes suutsid täiesti võistelda kolmanda brigaadi parimatega ja osaliselt isegi ületasid neid saakidega. Kuid samas oli terve rida mahajääjaid, kes ei suutnud hooldamistöid õigeaegselt läbi viia. Neid mahajääjaid aga kollektiiv teistele järele jõuda ei aidanud. Neid ei tõmmatud seltsimeeste poolt kaasa sotsialistlikku võistlusse. Seepärast hilines esimeses ja teises brigaadis mõnel põlluosal suhkrupeeditaimede harvendus. Suure vea tegid mitmed suhkrupeedikasvatajad ka sellega, et viivitasid umbrohu hävitamisega, mistõttu umbrohi vahepeal takistas noorte peeditaimede kasvu. Ka ei pidanud üks osa esimese ja teise brigaadi suhk-

rupeedikasvatajatest küllalt tähtsaks suhkrpeedi pealtväetamist lämmastikväetisega ning seda tööd tehti hooletult. Kõik need põhjused mõjusid kaasa peedisaagi vähenemisele üksikutel põlluosadel. See aga viis brigaadi suhkrpeedi kogusaagis alla ka teiste väga hästi töötanud kolhoosnikute saavutused. Seega jäigi keskmine suhkrpeedi hektaarisaaq nii esimeses kui ka teises brigaadis maha kolmanda brigaadi saagist.

Bolševiku kolhoosi põllundusbrigaadide vahelise sotsialistliku võistluse tulemused suhkrpeedi kasvatamise alal

Jrk. nr.	Brigaadi nimetus	Suhkrpeedi pindala hektaarides	Saak ühelt ha-lt tsentnerites	Suhkrpeedi müük riigile	
				Ts ha-lt	Plaani täitmine
1.	3. brigaad	2,5	265,6	231,4	163%
2.	1. brigaad	4	251,8	216,4	152,4%
3.	2. brigaad	3,5	239,4	204,3	144%
Kolhoosi keskmine:			252	217,4	153%

Arvestades seda, et maa ettevalmistus oli teisel ja kolmandal brigaadil enam-vähem ühesugune ning esimeses brigaadis sügisel õigesti haritud põllu osas parem, tuleb kolmanda brigaadi suhkrpeedikasvatajate edu aluseks pidada teiste brigaadidega võrreldes just paremat suhkrpeedipõllu kasvatamist. Tehti ju külvid üheaegselt ning väetisi oli kõigil suhkrpeedikasvatajatel kasutada võrdselt.

MEIE VIGU

Kokkuvõtet tehes ei saa öelda, nagu oleks suhkrpeedikasvatajate töö möödunud aastal olnud halb. Suur saagiplaanide ületamine näitas, et meie kolhoosnikud on suhkrpeedi kasvatamise agrotehnika ära õppinud. Kuid analüüsidest töö tagajärgi lähemalt, selgub veel mitmeid kasutamata jäänud võimalusi. Esimeses brigaadis näiteks saadi samalt põllult üksikute kolhoosnikute hooldada olnud põlluosadelt väga lahkumineva suurusega suhkrpeedisaake.

See näitabki kätte meie suurima vea. Kolhoosi juhatus võttis küll vastu otsuse moodustada suhkrupeedi kasvatamise lülid, kuid tegelikult kindlaid lülisid ei moodustatud.

Suhkrupeedi hooldamine viidi läbi põllundusbrigaadide poolt. Seesuguse töö organiseerimisega suhkrupeedipõllul oli raske kontrollida kõigi suhkrupeedikasvatajate juures hooldamistööde läbiviimise tähtaegu ja kvaliteeti. Nii jäigi meil suhkrupeedi kasvatamise lülide moodustamise otsus paberile.

Sellise juhusliku suhkrupeedikasvatuse töö organiseerimise osas olen süüdi mina, kui kolhoosi esimees, ja kolhoosi juhatus. Suhkrupeedi hooldamistööde perioodil jäi juhatus rahule peedipõldude üldise hea väljanägemisega ega läinud suhkrupeedikasvatajate tööd lähemalt analüüsima ning esinevaid puudusi kõrvaldama. Seepärast jäidki kolmandas brigaadis sm. Männa poolt ellu viidud head algatused teistele suhkrupeedikasvatajatele mõne aja jooksul tundmatuiks.

Suhkrupeedikasvatajate töös esines veel mitmeid teisigi väiksemaid vääratusi, mis olid samuti tingitud peamiselt puudulikust töö organiseerimisest suhkrupeedi kasvatamisel.

TÖÖ ÕPETAB TEGIJAT

Võib täiesti julgelt öelda, et möödunud 1951. aasta oli suhkrupeedisaakide edasise tõstmise osas suureks õppetunniks nii tegelikele suhkrupeedikasvatajaile kui ka kolhoosi juhatusel. Meie suhkrupeedikasvatajate mullused kogemused näitavad, et suhkrupeedisaakide tõstmisel pole piire. Seltsimeeste Selma Kikase ja Mahta Tamme ning teiste eesrindlaste 1951. aastal kasvatatud peedisaagid ületavad ligemale 100 tsentneri võrra seni meie põldudel saadud parimaid hektaarisaake. See innustab veelgi paremate tulemuste saavutamisele.

Kuid eesrindlaste töökogemused kõnelevad ühtlasi ka sellest, et pidevalt suurte suhkrupeedisaakide saamine on võimalik ainult õige agrotehnika rakendamisega ja töö organiseerimisega kõigil tööperioodidel, alates sügisest mullaharimisest ja lõpetades pealtväetamiste ning vaheltharimisega, samuti saagi koristamisega.

Bolševiku kolhoosis olid suhkrupeedi kasvatamisel nõrgemateks kohtadeks sügisese maaharimise juhuslikkus ning väe-

tamise, eriti aga kohalike väetiste — virtsa ja puutuha kasutamisele vähese tähelepanu pööramine.

Arvestused näitavad, et niisugune peedisaak (265,6 ts ha-lt), nagu kolmas brigaad oma põllult kogus, viib mullast umbes kahe ja poole kordselt rohkem taimetoiteaineid ära kui keskmine teraviljakultuuride saak. Seepärast peavad meie kolhoosi suhkrupeedikasvatajad vajalikuks anda lisaks laudaväetisele suhkrupeedipõllule ühe kasvuperioodi vältel 400 kg superfosfaati, 300 kg kaalisoola ja 250—300 kg lämmastikväetist iga hektaari kohta. Seda väetistekogust on aga võimalik vähendada orgaanilis-mineraalsete granuleeritud väetiste kasutamisega.

Õppides eesrindlaste ja endi töökogemustest ning pidevalt teadmisi täiendades on võimalik õigete agrotehniliste abinõude varal saada suuri ja püsivaid suhkrupeedisaake.

SISUKORD:

1. Ühismajand sammub tõusuteed	3
2. Kuidas viia ellu suhkrupeedi kasvatamise plaan	9
3. Maa valik	11
4. Külvielse mullaharimise tähtsus	14
5. Külvati parimal tähtajal	17
6. Sotsialistliku võistluse üleskutse	20
7. Võitlus kohustuste täitmise eest	22
8. Kes tuleb esimeseks?	30
9. Tasu vastab tööle	32
10. Miks võitis kolmas brigaad?	34
11. Meie vigu	35
12. Töö õpetab tegijat	36

Toimetaja A. Parve

Kaane kujundus V. Tomassov

Tehniline toimetaja E. Plaks

Korrektorid

S. Aron ja M. Amon

Ladumisele antud 24. VI 1952.
Trükkimisele antud 19. VIII 1952.
Paber 56 × 79 sm, ¹/₁₆. Trükiarv
3000. Trükipoognaid 2,5. Formaa-
dile 60 : 92 kohaldatud trükipoog-
naid 2. Arvutuspoognaid 2,06.
Tellimise nr. 2067. MB-16205.
Trükikoda „Ühiselu“ Tallinn,
Pikk 40/42.

На эстонском языке.

А. Розенберг. Наш опыт по-
выращиванию сахарной свеклы.

Hind 55 kop.

28

Hind 55 kop.

A-19425 II

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00384 199 8